

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 6359/21

לפני: כבוד השופט י' אלרון
כבוד השופט א' שטיין
כבוד השופטת ג' כנפי-שטייניץ

המערערת: מדינת ישראל

נגד

המשיב: עלא אל עמראני

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע
(השופט י' עדן) אשר ניתן ביום 12.8.2021 בת"פ 28904-06-20

תאריך הישיבה: י"ד בסיון התשפ"ב (13.6.2022)

בשם המערערת: עו"ד יואב קישון; עו"ד רותם צריקר; עו"ד עידית פרג'ון

בשם המשיב: עו"ד מוחמד רחאל; עו"ד וואליד כבוב; עו"ד נבילה כבוב

פסק-דין

השופט א' שטיין:

הערעור

1. לפנינו ערעור המדינה על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי באר שבע (השופט י' עדן) אשר ניתנה ביום 12.8.2021 בת"פ 28904-06-20, ואשר בגדרה זוכה המשיב מחמת הספק מכל העבירות המיוחסות לו אשר כללו, לפי הנטען, הברחות של מכשירי טלפון סלולריים, כרטיסי SIM וסמים לאסירים הכלואים בבית הסוהר שקמה, בו עבד המשיב כסוהר (להלן: בית הסוהר או הכלא) – והכל תמורת קבלת שוחד. בית משפט קמא זיכה את המשיב כאמור לאחר שקבע כי הודיית המשיב במעשים המיוחסים

לו, אשר ניתנה ביום 12.9.2019 במסגרת חקירתו במשטרה, לא הייתה "חופשית ומרצון" אלא נגבתה באמצעים פסולים – ולכן, היא נפסלה על ידי בית המשפט מלשמם ראייה; ולאחר שמצא בית המשפט כי לא קיימות ראיות נוספות לביסוס אשמתו של המשיב.

המדינה סבורה כי פסק דין זה יסודו בטעות ומבקשת מאתנו לבטלו ולהרשיע את המשיב בעבירות המיוחסות לו.

עובדות כתב האישום

2. כתב האישום המתוקן מייחס למשיב – אשר עבד בזמנים הרלבנטיים כסוהר בכלא – ארבעה אישומים; ואלה הם:

א. באישום הראשון נטען כי המשיב עשה הסכם להספקת סמים עם האסיר אמיר אבו צולב (להלן: אמיר). במסגרת אותו הסכם, הבטיח המשיב לספק לאמיר סמים, ואילו אמיר הבטיח כי ישלם למשיב, בעד הסמים, סך של 2,000 ש"ח. המשיב קיים את ההסכם: הוא רכש סמים עבור אמיר, הבריחם לכלא כשהם מוחבאים בקופסת סיגריות ומסרם לאמיר. במועד מאוחר יותר, נפגש המשיב עם אדם נוסף – נציגו של אמיר מחוץ לכלא – אשר שילם לו 1,000 ש"ח כתשלום עבור הסמים שהבריח לאמיר, וכן מסר לו כמות מסוימת של סם – אותה הסתיר המשיב בקופסת סיגריות בביתו (להלן: הסמים הנוספים). בגין מעשים אלו, הואשם המשיב בלקיחת שוחד, עבירה לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין); בהחזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית, עבירה לפי סעיף 7(א) ו-7(ג) לפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973 (להלן: פקודת הסמים); וכן בהספקת סם מסוכן, עבירה לפי סעיף 13 לפקודת הסמים.

ב. באישום השני נטען כי המשיב קשר עם אמיר קשר במטרה לספק לו את הסמים הנוספים ומכשיר טלפון סלולרי. המשיב ביקש מאמיר 20,000 ש"ח עבור אספקת הסמים הנוספים; אמיר מצדו הציע למשיב 25,000 ש"ח כתמורה בגין אספקת הסמים הנוספים יחד עם מכשיר הטלפון – והמשיב נענה להצעה זאת. המשיב רכש מכשיר טלפון וכרטיס SIM מאדם בשם חמוזה אל-עמרני (להלן: חמוזה), הבריחם לכלא ומסרם לאמיר תוך שהוא מחביאם בארון מטבח הכלא בו עבד אמיר. בגין מעשים אלו, הואשם המשיב בבקשת שוחד, עבירה לפי סעיף 294(א) לחוק העונשין; בקשירת קשר לביצוע פשע, עבירה לפי סעיף 499(א)(1) לחוק העונשין; בהספקת סם מסוכן, עבירה לפי סעיף 13 לפקודת הסמים; בהכנסת ציוד

קצה רט"ן לבית הסוהר, עבירה לפי סעיף 52(ב)(2)(א) לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן: פקודת בתי הסוהר); וכן בהעברת ציוד קצה רט"ן לאסיר, עבירה לפי סעיף 52(ב)(2)(ג) לפקודת בתי הסוהר.

ג. האישום השלישי מספר כי אמיר לא שילם למשיב את הכסף שהבטיח לו כתמורה להברחת הסמים הנוספים ומכשיר הטלפון הסלולרי, ואף לא הסכים להחזיר למשיב את המכשיר הסלולרי; והמשיב הבין ש"נפל בפח". המשיב ביקש אפוא מאמיר שלא "להזכיר את שמו" במידה והמכשיר המוברח ייתפס. אמיר מצדו החל לסחוט את המשיב. במסגרת זו, השמיע אמיר באוזני המשיב איום כי ידווח עליו ליחידת המודיעין של שירות בתי הסוהר וכי יימנע מלמשש איום זה אם יבריא המשיב עבורו לכלא כרטיס SIM חדש. המשיב נענה למעשה הסחיטה ומסר לאמיר כרטיס SIM נוסף, אותו הבריח לכלא לאחר שהסירו ממכשיר סלולרי שרכש מחמזה קודם לכן. בגין מעשים אלו, הואשם המשיב בהדחה בחקירה, עבירה לפי סעיף 245(ב) לחוק העונשין; בהכנסת ציוד קצה רט"ן לבית הסוהר, עבירה לפי סעיף 52(ב)(2)(א) לפקודת בתי הסוהר; וכן בהעברת ציוד קצה רט"ן לאסיר, עבירה לפי סעיף 52(ב)(2)(ג) לפקודת בתי הסוהר.

ד. לפי האמור באישום הרביעי, שני אסירים נוספים, קייס ג'ברין (להלן: קייס) ועטיה אבו סבית (להלן: עטיה) פנו למשיב וביקשו ממנו להבריח עבורם סמים לכלא, תמורת תשלום. המשיב החליט לקבל מהם את הכסף – אך זאת מבלי להבריח עבורם את הסמים המבוקשים. באמצעות קרוב משפחתו יאסין אל-עמראני (להלן: יאסין) ובאמצעות בן דודו של קייס, מחמוד ג'ברין (להלן: מחמוד) – קיבל המשיב לידי 5,000 ש"ח עבור הברחת הסמים, וכן קיבל את הסמים עצמם – אותם החביא בקרבת ביתו. לאחר שהתברר לקייס כי המשיב אינו מתכוון להבריח עבורו את הסמים לכלא, החזיר המשיב את הסמים למחמוד והשאיר את הכסף שקיבל בעד הברחתם ברשותו. בגין מעשים אלו, הואשם המשיב בלקיחת שוחד, עבירה לפי סעיף 290(א) לחוק העונשין; בקבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 415 סיפא לחוק העונשין; בהחזקת סם מסוכן שלא לצריכה עצמית, עבירה לפי סעיף 7(א) ו-7(ג) לפקודת הסמים; וכן בשיבוש מהלכי משפט, עבירה לפי סעיף 244 לחוק העונשין.

חקירת המשיב

3. ביום 11.4.2019, במסגרת חיפוש שנערך בתאו של אמיר בבית הסוהר, נתפסו בתא מכשיר טלפון סלולרי, כרטיסי SIM וסמים. בחקירתו של אמיר, הוא רמז כי אחד

הסוהרים מעורב בהברחת הפריטים האסורים אל הכלא. בעקבות תפיסת הפריטים האסורים, ערכה המשטרה מחקרי תקשורת אשר הצביעו על קשר בין כרטיסי ה-SIM שנתפסו אצל אמיר לבין המשיב. העמקת מחקרי התקשורת גילתה קשרים טלפוניים בין קרובי משפחה של המשיב לבין קרובי משפחתם של אסירים הכלואים בבית הסוהר, וכן קשרים כלכליים בין קרובי משפחתו של המשיב לבין קרובי משפחתם של אותם אסירים.

על רקע זה, זומן המשיב לחקירה במשטרה.

4. ביום 12.9.2019 נערכה חקירת המשיב, אשר נמשכה 6 שעות ו-54 דקות (להלן: החקירה). החקירה כולה תועדה בתיעוד חזותי ובכתב – מלבד שתי הפסקות בלתי-מתועדות אשר נמשכו דקות ספורות.

5. לאחר שהמשיב הוזהר אזהרה כדין ונועץ בעורך דינו, החלה חקירתו. החקירה היתה ממושכת ואינטנסיבית. במהלך ארבע שעותיה הראשונות, הוצג בפני המשיב חומר חקירה רב אשר כלל מחקרי תקשורת והעברות כספים המצביעים על קשרים שבינו ובני משפחתו לבין אסירי הכלא ובני משפחתם – והמשיב נדרש להסביר את פשרם של קשרים אלו.

המשיב עמד על כך שלא מדובר בקשרים אסורים בינו לבין האסירים, והדגיש כי הוא לא השתמש במכשירי הטלפון של בני משפחתו על מנת לבצע שיחות עם אסירים או עם בני משפחתם. החוקרים הבהירו למשיב כי הטענה שבני משפחתו הם אלו שביצעו את השיחות האמורות – אינה משכנעת אותם; ואולם, המשיב עמד על דעתו כי אין לו מידע על השיחות שקיימו בני משפחתו עם האסירים וקרוביהם. בנסיבות אלו, הטיחו החוקרים במשיב כי בני משפחתו, ובהם אביו ואחותו בת ה-17 – הבעלים הרשומים של הטלפונים הסלולריים מהם בוצעו השיחות – יאלצו להיחקר על קשריהם עם האסירים אשר עולים ממחקרי התקשורת.

6. המשיב הוסיף לעמוד על חפותו: הוא הכחיש בנחרצות את המיוחס לו, ואף נדמה היה תחילה כי האפשרות שבני משפחתו יזומנו לחקירה אינה משפיעה עליו כהוא זה. למשל, לשאלת החוקר האם המשיב מעוניין שאביו יובא לחקירה, ענה השיב כדלקמן:

“תביא אותו ... כי אני לא ... אף-פעם לא התקשרתי לבן-אדם הזה” (ראו: חקירת המשיב מיום 12.9.2019 (להלן: 4/ת), בעמ' 72 שורות 5-6).

החוקרים, מצדם, המשיכו להטיח במשיב – מספר לא מבוטל של פעמים – כי במידה ולא יוכל להסביר בעצמו את הקשרים החשודים אשר עולים ממחקרי התקשורת, יזמנו בני משפחתו לחקירה – זאת, לצורך בירור קשרים אלו. החוקרים אמרו למשיב מספר פעמים כי התכשורתו לעובדות שלהן לא ניתן להתכחש היא זאת שמסבכת את אביו ואת אחותו בקשרים עם עבריינים. החוקרים ציינו באוזני המשיב כי מדובר בחקירה אשר עלולה לסבך את בני משפחתו של המשיב, וכן עשויה להצביע על קשר – העולה לכאורה ממחקרי התקשורת – בין אחותו הצעירה לבין אסיר לשעבר, אדם נשוי ואב לילדים. החוקרים הטיחו במשיב כי הקשר האמור בין אחותו לבין אותו עבריינין – נראה בעיניהם תמוה ביותר, אם לא בלתי אפשרי. בהקשר זה, שאלו החוקרים את המשיב כיצד ייתכן שאחותו בת ה-17, המתגוררת בשגב שלום, מנהלת שיחות טלפון עם עבריינין מורשע נשוי עם ילדים, המבוגר ממנה בהרבה, אשר מתגורר באום-אל-פאחם, ואותו היא כלל לא אמורה להכיר. החוקרים אמרו למשיב כי קשר כזה נראה להם בלתי אפשרי, ועל כן הם סבורים כי המשיב – הוא, ולא אחותו – שוחח עם אותו אסיר לשעבר באמצעות הטלפון של אחותו. החוקרים המשיכו וציינו בפני המשיב כי אם הוא יוסיף להתכחש לכך שהיה זה הוא שניהל שיחות עם אותו אסיר לשעבר, הם יאלצו להביא את אחותו לחקירה.

ואלה הם הדברים שהחוקרים הטיחו במשיב:

”למה יש לו כבוד? זה כבוד לאבא? זה כבוד לאחות? כי אם היא תגיד לי שאני לא מכירה את [האסיר לשעבר – א.ש.] ואני מאמין שהיא גם לא מכירה ... אני לא מאמין שילדה בת שבע-עשרה משגב שלום עם כבוד שיש לה ... מה יש לה לדבר עם עבריינים מאום אלפחם? מה יש לה לדבר עם עבריינים מאום אלפחם? [...] נכון או לא? אם הייתה אחותי, חבל על הזמן [...] זה עבריינין ... זה היה אסיר לשעבר ... בן-אדם נשוי עם ילדים [...] עשית טעות תבוא תיקח על עצמך [...] מה אתה מפיל את זה על אחותך?” (ראו: ת/4, בעמ' 114, שורות 10-21).

לצד זאת, המשיכו החוקרים לעמת את המשיב עם חומרי החקירה המסבכים, שאלוהו שאלות קשות ודרשו לקבל ממנו הסברים רבים.

7. לאחר כארבע שעות חקירה, ביקש המשיב לשוחח עם קציני מודיעין – ובקשתו זאת סורבה על ידי החוקרים. זמן קצר לאחר מכן, ביקש המשיב מחוקריו לצאת להפסקה

מהחקירה, כדי "לעשן סיגריה" ו-"לחשוב על הדברים" (ראו: ת/4, בעמ' 127, שורות 23-6). בטרם היציאה להפסקה, נאמר למשיב, שוב, כדלקמן:

"אני מסביר לך שלא שיש לך אפשרות לעצור את ההליך החקירתי מול המשפחה שלך, אמנם חלק הגיעו וחלק עדיין בדרך, אבל תחשוב, יש לך עדיין אפשרות. קח בחשבון שגם עדות או חקירה תחת אזהרה אלו חקירות ויש לכך השלכות" (ראו: ת/4, בעמ' 127, שורות 11-16).

8. בשלב זה, יצא המשיב מחדר החקירות להפסקה בלתי-מתועדת שכאמור נמשכה דקות ספורות. בתום ההפסקה, שב המשיב לחדר החקירות וביקש למסור גרסה חדשה, לא לפני שביקש כי אביו ואחותו – אותה סבר כי הוא שומע בוכה מחדר חקירות סמוך – ישוחררו מחקירה ויוחזרו לביתם.

9. בטרם נגבתה הודאת המשיב, ובתגובה לבקשתו האמורה, הסבירו לו החוקרים כי –

"אתה לא מנהל את החקירה [...] תבין, זה צורכי חקירה. אם אתה נותן מענה לכל השאלות, ואין צורך לטרטר אותם, לא מטרטרים אותם [...] אם הוא [המשיב] השתמש בטלפון אז למה לסבך אותם" (ראו: ת/4, בעמ' 127-129, שורות 33, 3-8).

הודאת המשיב

10. בנקודה זו, החל המשיב למסור את הודאתו לחוקרים. במשך כשעתיים וחצי סיפר המשיב לחוקרים על אודות מעשיו האסורים, תוך שהוא מוסר גרסה ארוכה ומפורטת – הכל כמתואר בכתב האישום; בפרק זמן זה אף נערך עימות קצר בין המשיב לבין חמזה, ממנו, כאמור, רכש המשיב את מכשירי הטלפון ואת כרטיסי ה-SIM.

11. ביום 16.9.2019 הובא המשיב לחקירה נוספת; לאחר שהוזהר אזהרה כדין ונועץ בעורך דינו – מסר המשיב כי הוא מכחיש את כל המיוחס לו, ובתוך כך את ההודאה שמסר בחקירתו הקודמת, מיום 12.9.2019.

לפי דברי המשיב:

"אני מכחיש את הכל וכל מה שאמרתי בחקירה הקודמת זה בגלל שאתם תשחררו את אחותי מפה ואני בדואי

והבחורה אצלנו זה כבוד ואבא שלי חולה לב ודאגתי לו
 אם הוא לקח את הכדורים שלו" (ראו: הודעת המשיב
 מיום 16.9.2019 (להלן: ת/5), בעמ' 2).

פסק הדין קמא

12. בפתח ההליך קמא, כפר המשיב כפירה גורפת בכל המעשים המיוחסים לו בכתב האישום. המשיב טען כי הודאתו במיוחס לו, שכאמור נמסרה על ידו במסגרת חקירתו במשטרה, ניתנה שלא מרצון טוב וחופשי, כתוצאה מאיומים ומלחץ פסול אשר הופעלו כלפיו על ידי חוקריו, וכן בעקבות השפלתו על רקע השתייכותו לעדה הבדואית. נטען כי הודאה זאת נגבתה באמצעים פסולים ועל כן אינה קבילה לשמש כראיה. בעניין קבילות ההודאה, משפט זוטא התנהל במשולב עם שמיעת הראיות כולן.

13. בית משפט קמא קיבל את טענת המשיב בדבר אי-קבילות הודאתו, והיא נפסלה מלשמש כראיה – זאת, בהתאם לאמור בסעיף 12(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 (להלן: פקודת הראיות). בית המשפט קבע כי במסגרת חקירת המשיב ננקטו נגדו אמצעים פסולים בדמות איומים בדבר חקירתם ומעצרו האפשרי של אביו החולה ושל אחותו הקטינה, וכן בדבר הצפת הדיווחים על התנהלותם של אסירים שונים, שהלה מסר במסגרת תפקידו. מאמירות החוקרים, כך נקבע, השתמע כי המשיב ובני משפחתו עלולים להיפגע בכבודם ובמעמדם בקרב הקהילה הבדואית וכי המשיב אף עלול להיפגע בגופו על ידי האסירים עליהם דיווח, או בשליחותם. בית המשפט קבע כי הדבר מהווה איום, ואינו בגדר שיקוף המצב החקירתי ותו לא. איום זה – כך נקבע – מהווה אמצעי פסול אשר שלל את רצונו החופשי של המשיב והובילו להודות במעשים המיוחסים לו כדי למנוע פגיעה בו ובבני משפחתו הקרובה. בית המשפט אף הוסיף וקבע כי לאור חומרת מעשיהם של החוקרים אפשר היה לפסול את הודאת המשיב גם מבלי לבחון את השפעתם של מעשים אלה על רצונו למסור את ההודאה. כמו כן קבע בית המשפט כי מעשים פסולים כאמור פגעו בזכותו של המשיב להליך הוגן – וזאת, באופן קשה ועוצמתי אשר מצדיק את פסילת ההודאה גם במסגרת כלל הפסילה החוקתי המעוגן בהלכת יששכרוב (ראו: ע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461 (2006)).

14. למעלה מן הצורך, נדרש בית משפט קמא לשאלה האם חומר הראיות מכיל בתוכו "דבר-מה נוסף" – תוספת ראייתית שהדין מציב כתנאי הכרחי להרשעת נאשם על-פי הודאה שהלה מסר מחוץ לכותלי בית המשפט. לשאלה זו השיב בית המשפט בשלילה. בתוך כך, נקבע כי הודעתו של חמזה (ראו: הודעת חמזה אל-עמרני מיום 12.9.2019

(להלן: ת/9)) מכילה סתירות מהותיות ואינה אמינה, ועל כן אינה מספקת את התוספת הראייתית הדרושה. כמו כן נקבע כי אין כל ראיה שבכוחה ליצור זיקה עניינית בין שיחות הטלפון עם אסירים ובני משפחותיהם, אשר מיוחסות למשיב, לבין המעשים נושא כתב האישום.

15. משנקבע כי הודאת המשיב אינה קבילה כראיה, וכי ראיות נוספות לביסוס אשמתו אינן בנמצא – זיכה בית משפט קמא את המשיב, מחמת הספק, מכל העבירות המיוחסות לו בכתב האישום.

16. מכאן הערעור.

טענות הצדדים

17. לטענת המדינה, בחקירת המשיב לא נפל שום פגם. חקירה זו נוהלה על ידי המשטרה באופן חוקי ובהתאם לכללים המקובלים – ועל כן, לא היה מקום לפסול את הודאת המשיב אשר נגבתה במסגרתה ואשר נמסרה מרצון טוב וחופשי לאחר שנחשף המשיב לחומר החקירה הרב שנאסף בעניינו. החוקרים אמנם הטיחו במשיב כי הכחשתו עלולה לסבך את בני משפחתו וכי אלו עשויים להיות מוזמנים לחקירה – אך אמירה זו ואמירות דומות הן בגדר יידוע לגיטימי של נחקר באשר לכיווני החקירה ואינן בגדר איום. באשר לטענת המשיב כי חוקריו איימו עליו בהצפת דיווחיו על אסירים – לדברי המדינה, להשמעת איום כזה אין כל אינדיקציה בחקירה, וממילא אין מדובר בדיווחים אשר נשמרים בסוד. בהקשר זה, הוסיפה המדינה והבהירה כי מסירת דיווחים כאלה היא חלק אינטגרלי משגרת עבודתו של המשיב כסוהר.

18. המדינה טוענת אפוא כי אמות המידה אשר נקבעו בפסק הדין קמא לפסילת הודאות נאשמים מהוות סטייה חריגה וניכרת מההלכות אשר יצאו תחת ידינו ואשר תחמו את הגבולות שמפרידים בין המותר והאסור בחקירה משטרתית. המדינה סבורה כי קביעותיו של בית משפט קמא באשר לאמות המידה כאמור עלולות לשבש את ניהולן התקין של חקירות משטרה ולפגוע באכיפת הדין הפלילי.

19. כמו כן טוענת המדינה כי בית משפט קמא נמנע מלבחון את משקלה הפנימי של הודאת המשיב. בהקשר זה נטען כי הודאת המשיב הינה קוהרנטית, הגיונית, סדורה ורצופת פרטים – ועל כן משקלה הפנימי רב. המדינה מוסיפה וטוענת כי הודאת המשיב

במיוחד לו מקבלת תמיכה מראיות אובייקטיביות-חיצוניות, ובהן: מחקרי תקשורת וכן ראיות בדבר קשרים כלכליים בין קרובי המשיב לבני משפחתם של אסירים הכלואים בבית הסוהר. המדינה סבורה כי תמיכה ראייתית זו מהווה "דבר-מה נוסף" ועל כן היא מספקת את התוספת הראייתית הדרושה להרשעת המשיב על פי הודאתו.

20. בשים לב לכלל בדבר אי-ההתערבות של ערכאת הערעור בממצאי עובדה של הערכאה הדיונית – טוענת המדינה כי בידינו להתרשם מחקירת המשיב במשטרה באופן בלתי אמצעי. זאת, מאחר שהחקירה מתועדת במלואה בתיעוד חזותי ובכתב; ומשכך הוא, יהא זה מוצדק, לטענת המדינה, אם נתערב בממצאים שבית משפט קמא קבע בנוגע לחקירת המשיב ולשלילת רצונו החופשי עובר למסירת ההודאה.

21. לסיכום, מבקשת מאתנו המדינה כי נבטל את זיכוי של המשיב, נרשיעהו בכל העבירות המיוחסות לו בכתב האישום, ונחזיר את הדיון לבית המשפט המחוזי לגזירת עונשו.

22. מנגד, טוען המשיב כי דין הערעור להידחות. המשיב סומך את ידיו על קביעותיו העובדתיות של בית משפט קמא ועל מסקנותיו המשפטיות. לטענת המשיב, קביעתו של בית המשפט כי החוקרים הטיחו בו אמירות פוגעניות ואיומים קשים, אשר מטרתם הבלעדית היא הפעלת לחוץ פסול על מנת לגרום לו להודות במיוחד לו – קביעה עובדתית היא, ומשכך הוא: אין עמנו מקום להתערב בה. כך הוא גם, לדברי המשיב, לגבי קביעותיו של בית המשפט בנוגע לאיום להציף את דיווחי הסגל בקרב אסירי הכלא, שהחוקרים השמיעו באוזניו. בהקשר זה, מוסיף המשיב וטוען כי העובדה שמדובר בדיווחים בלתי חסויים אינה מקהה את חומרתו של האיום.

23. באשר למשקלה הפנימי של הודאתו – טוען המשיב כי זה נבחן על ידי בית משפט קמא שאמר את דברו. בהקשר זה, מוסיף המשיב ומדגיש את דבריו של בית המשפט לפיהם אין זה מן הנמנע שמקורם של הפרטים הרבים אשר שזורים בהודאתו מצוי בחומר החקירה הרב עמו הוא עומת במשך ארבע שעות חקירה (ראו: פסק הדין קמא, בפסקה 10).

24. באשר ל"דבר-מה נוסף" הנדרש להרשעת נאשם על בסיס הודאה שמחוץ לכותלי בית המשפט – לדברי המשיב, תוספת ראייתית זו אינה בנמצא, כפי שקבע בית משפט קמא. המשיב מפרט וטוען כי בית המשפט קבע, כממצא עובדתי, כי המדינה לא הוכיחה

מתי הוברחו כרטיסי ה-SIM לתאו של אמיר; ולפיכך, לא ניתן לדעת אם כרטיסים אלו היו ברשותו של אמיר בזמן השיחות המתועדות במחקרי התקשורת.

25. לסיכום, מבקש המשיב מאתנו כי נדחה את ערעור המדינה ונותר את זיכוי על כנו.

דיון והכרעה

26. סבורני כי הדין עם המדינה. מהטעמים שאפרטם להלן, אציע אפוא לחבריי כי נקבל את ערעור המדינה, נרשיע את המשיב בעבירות המיוחסות לו ונחזיר את התיק לבית המשפט המחוזי לקביעת עונשו.

27. ואלה הם עיקרי טעמי לקבלת הערעור:

א. בית המשפט המחוזי הפעיל את הוראותיו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות (שייקרא להלן גם כסעיף 12(א)) ואת כלל הפסילה החוקתי שלא כהלכתם. קביעותיו בעניינים אלו אינן תואמות את אמות המידה להפעלת ההוראות והכללים האמורים, אשר נקבעו על ידי בית משפט זה.

ב. בית המשפט המחוזי טעה בקבעו כי הודאת המשיב אינה נתמכת בדבר-מה נוסף.

ג. לאור משקלה הפנימי הרב של הודאת המשיב והראיות החיצוניות שתומכות בה, אשר עולות כדי דבר-מה נוסף, אם לא למעלה מכך – המסקנה המתבקשת היא שהמשיב ביצע את העבירות המיוחסות לו. עבירות אלה וביצוען על ידי המשיב הוכחו מעבר לספק סביר.

קבילות הודאות במסגרתו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות

28. הוראותיו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות – אשר החלו את פועלן משכבר הימים בגדרו של סעיף 9 לפקודת העדות המנדטורית משנת 1924 – מתנות את קבילותה של הודאת נאשם אשר נמסרה מחוץ לכותלי בית המשפט, ובפרט בחקירת משטרה, בקיומו של "רצון חופשי" עובר למסירת ההודאה ובמהלך מסירתה. חשוד שנחקר במשטרה, קל וחומר, חשוד אשר נחקר במשטרה בהיותו עצור מאחורי סורג ובריח, אינו

בגדר אדם החופשי להתנהל כרצונו. ברי הוא גם, כי חשוד שמחליט להודות בביצוע מעשי עבירה עושה זאת, על-פי רוב, מחוסר ברירה כאשר הוא "נדחק לפינה" ואין בידו לתרץ את חומר הראיות שמפליל אותו. חשוד כזה מודה, לעיתים, מתוך אילוץ ולעיתים מתוך רצון לסיים את חקירתו ואת ההליך הפלילי כולו מהר ככל שניתן. מאידך, חשודים אחרים מוסרים את הודאותיהם בעקבות לחצים כאלה או אחרים – קשים יותר וקשים פחות – אשר מופעלים כלפיהם על ידי חוקריהם. כך או אחרת: ניסיון החיים של מאות שנים לימדנו כי "אדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו רשע" (בבלי, סנהדרין ט', ב'). בהתאם לכך, אדם שמדבר נגד עצמו ומוסר דברים שעל בסיסם הוא עתיד להימצא אשם בפלילים ולהישלח לכלא אינו מדבר מתוך רצון שאותו ניתן לתאר כ"חופשי" לחלוטין וכנקי מכפיה ומאילוץ. על-פי רוב, אדם כזה היה מעדיף לא להיעצר, לא להיחקר ולא לדבר נגד עצמו, ועל כן הוא אינו "חופשי" בהשוואה למי שלא נעצר, לא עוכב לחקירה ולא נחקר. יחד עם כך, מצבו של אדם כזה שונה ממצבו של נחקר שחוקריו הצילו מפיו הודאה במיוחס לו אחרי שהפעילו כלפיו אמצעי לחץ אשר עולים בעוצמתם על אלו שנובעים מעצם המעצר והחקירה. חלק מאמצעים כאמור – כדוגמת עינויים, אלימות, השפלה, איומים, פיתוי והשאה – הינם פסולים. הפעלתם של אמצעים כאלה מגיעה בהרבה מקרים לכדי עבירה בת עונשין, ובמקרים קלים יותר מדובר, לכל הפחות, בהפרת נוהלי חקירה של המשטרה אשר מהווה "רק" עבירת משמעת (ראו: ע"פ 7388/20 בן אוליאל נ' מדינת ישראל, פסקה 39 (1.9.2022) (להלן: עניין בן אוליאל); וכן ע"פ 1094/07 תדון נ' מדינת ישראל, פסקה י"ח (3.7.2008)).

29. מטעמים פשוטים אלה, המילים "הודיה חופשית ומרצון", אשר מופיעות בסעיף 12(א) לפקודת הראיות, ואשר קודם-לכן הופיעו, כאמור, בסעיף 9 לפקודת העדות המנדטורית, אינן מתפרשות – וממילא אינן יכולות להתפרש – באופן מילולי כביטוי אשר מפנה לרצון שלם ולחופש מלא. לנוכח ההגבלות אשר חלות על חירותו ועל רצונו של כל חשוד אשר נתון לחקירה משטרתית, ולאור הפגיעה המובנית בחופש וברצון של כלל החשודים ככאלה, אשר נחקרים על ידי המשטרה על-כורחם – ולעיתים מזומנות, בתנאי מעצר – פרשנותו המילולית של ביטוי זה היתה מובילה מניה וביה לפסילתן של רוב ההודאות אשר באות מפי החשודים. המחוקק, מן הסתם, לא כיוון את דבריו לתוצאה אבסורדית מעין זו. הביטוי "הודיה חופשית ומרצון" שבסעיף 12(א) אינו מתפרש אפוא כמפנה לרצון טוב וחופשי של הנחקר כעניין של עובדה אמפירית כפשוטה, אלא כביטוי שבבסיסו "רצון חופשי" במונח הנורמטיבי – דהיינו: רצון אשר לא נפגם בהפרתה של זכות כלשהי שהדין מקנה לחשוד כחשוד ולעצור כעצור (ראו: אליהו הרנון, דיני ראיות – חלק שני 251-256 (1977) (להלן: הרנון)).

נקודה חשובה זו הובהרה היטב על ידי הנשיאה ד' ביניש :

"אדם המצוי בחקירה בגין עבירות שבביצוען הוא חשוד נתון בלחץ נפשי ואי-נוחות פיזית שהם אינהרנטיים למצב שבו הוא שרוי. ברי אפוא שלמונח "חופשית ומרצון" לא ניתנה משמעות מילולית. ואמנם, לפי המשמעות שניתנה למונח זה בפסיקתו של בית המשפט במהלך השנים, הודאת נאשם תיפסל אם הופעל עליו בעת החקירה "לחץ חיצוני", שהיה בו כדי לשלול את יכולתו לבחור אם לעשות שימוש בחיסיון מפני הפללה עצמית ובזכות השתיקה..." (ראו: ע"פ 5954/06 סרנצ'וקוב נ' מדינת ישראל, פסקה 11 והאסמכתאות שם (13.10.2010)).

30. מהן, אם כן, אותן הזכויות של חשוד בפלילים ושל עצור שהפרתן מוציאה את הודאתו מגדר "הודיה חופשית ומרצון"? לשאלה חשובה זו נתנה פסיקתנו שלוש תשובות שונות בשלוש תקופות שונות. בשנותיה הראשונות של המדינה, קבעה הפסיקה כי לנחקר יש זכות שלא להיפגע מאמצעי חקירה פסולים – כדוגמת עינויים, אלימות פיזית או מילולית, איומים, השפלה, פיתוי והשאה – אשר עלולים לגרום לאדם מן היישוב להודות במה שלא חטא (ראו: ע"פ 2/48 אל-לוג' נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד א 92 (1948) (להלן: עניין אל-לוג'); ע"פ 20/49 עבדול האדי נ' היועץ המשפטי לממשלת ישראל, פ"ד ג 13, 33-34 (1950); ע"פ 28/59 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יג 1205, 1210-1211 (1959) (להלן: עניין פלוני); ע"פ 307/60 יאסין נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יז 1541 (1963)). לפי גישה זו, אותה אכנה בשם "גישת המהימנות", לא כל אמצעי פסול ובלתי חוקי שחוקרי הנאשם נקטו כלפיו הביא לפסילת הודאתו. זאת, מאחר שאדם מן היישוב לא יודה בביצועה של עבירה פלילית חמורה מאד, כדוגמת רצח או אינוס, שאותה הוא לא ביצע, בשל אמצעי פסול קל יחסית שחוקריו הפעילו נגדו כדי להציל מפיו הודאה. למשל: חשוד ברצח שחוקרו סטר בפניו לא יודה בשל כך במעשה רצח; ואדם אשר נחקר כחשוד במעשה אינוס או בסחר בסמים קשים לא ייקח על עצמו עבירה לא לו בשל כך שחוקריו הבטיחו לו כי בעקבות הודאתו ישוחרר ממעצרו (ראו, למשל: ע"פ 400/66 אבו-חצירה נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כ(4) 787, 793 (1966); עניין פלוני, בעמ' 1210-1211).

31. במרכז של גישת המהימנות עמדו שני מבחני סיבתיות: הסיבתיות העובדתית והסיבתיות המשפטית. בהיבט העובדתי, הוכחה שבפועל הנאשם לא הושפע מהאמצעי הפסול שננקט כלפיו, אשר מסירה כל ספק סביר בכגון דא, היתה מכשירה את הודאתו כראיה קבילה גם כשהאמצעי הפסול היה חמור. בהיבט המשפטי, החזקה החלוטה שאדם מן היישוב לא יודה בביצועה של עבירה חמורה מאד בעודו חף מפשע אלא אם חוקריו

הפעילו כלפיו אמצעים פסולים ברף חומרה גבוהה, כדוגמת אלימות קשה, הובילה להכשרתן של הודאות אשר לא היו נמסרות אלמלא האמצעים הפסולים. אמצעי פסול שהיה עוצמתי מספיק כדי להציל מפיו של הנחקר הודאת אמת, אולם לא מספיק עוצמתי כדי לגרום לחף מפשע להודות במה שלא חטא לא נחשב, באותם הימים, כשולל את הרצון החופשי (ראו: עניין אל-לוג', בעמ' 96-97; ע"פ 412/70 ליבוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד כה(2) 225, 230 (1971); ע"פ 439/73 לבנה נ' מדינת ישראל, פ"ד כח(2) 785, 788 (1974)).

32. מטרתה של גישת המהימנות היתה להביא לפסילתן של הודאות שווא ושל הודאות שהיה מקום לפקפק באמיתותן. בד-בבד, גישה זו נועדה להביא לקבלתן של הודאות אמת גם כאשר היה ברור שחוקרי הנאשם הצילו מפיו הודאה בדרכים לא דרכים.

33. גישת המהימנות היתה בגדר הלכה מחייבת מאז קום המדינה ועד לסוף שנות השבעים של המאה הקודמת. בתקופה קצרה יחסית, שבין סוף שנות השבעים לאמצע שנות השמונים של המאה הקודמת – אותה אכנה בשם "תקופת הביניים" – חל שינוי משמעותי בהלכה אשר פירשה את הביטוי "הודיה חופשית ומרצון". שינוי זה נעשה בהובלת הנשיא מ' לנדוי, ולהלן עיקרו:

א. אמצעים פסולים ברף חומרה גבוהה, כדוגמת עינויים, אלימות קשה, השפלה קשה או איום להסב לנחקר פגיעה פיזית קשה, הביאו, מניה וביה, לפסילת ההודאה אשר באה בעקבותיהם, מלשמם ראייה במשפטו של אותו נחקר.

ב. אמצעים פסולים שמתחת לרף חומרה גבוהה הביאו אף הם לפסילת ההודאה, למעט במקרים בהם התאפשר למדינה להוכיח מעבר לספק סביר כי אמצעים אלה לא השפיעו בפועל על החלטת הנאשם להודות במיוחס לו. הוכחה כאמור היתה מכשירה את ההודאה כראיה לאמיתות תוכנה שעל בסיסה, ובתוספת של דבר-מה נוסף, ניתן להרשיע את הנאשם.

ראו: ע"פ 347/75 הירש נ' מדינת ישראל, פ"ד ל(3) 197, 200 (1976); ע"פ 183/78 אבו מידג'ם נ' מדינת ישראל, פ"ד לד(4) 533, 539-541, 543 (1980) (להלן: עניין אבו מידג'ם).

34. בשונה מגישת המהימנות, מטרתה של גישה זו היתה לספק סעד עוצמתי ויעיל לחשודים ולנאשמים אשר חוו דרכי חקירה פוגעניות ונפסדות שגרמו להם להודות במעשי עבירה, וכן להרתיע את חוקרי המשטרה, יחד עם הרשויות האחרות אשר אמונות על חקירת עבירות פליליות, מפני נקיטת אמצעי חקירה פסולים לשם השגת הודאות (ראו: עניין אבו מידג'ם, בעמ' 538-539). בהתאמה למטרות אלה, אקרא לגישה זו בשם "גישת התיקון וההרתעה".

35. במהלך תקופת הביניים, הובעה בפסיקתנו גישה נוספת, שונה מזאת של הנשיא לנדוי, אשר דוברת העיקרי היה השופט, ולימים מ"מ נשיא, ח' כהן. תכליתה של גישה זאת, בדומה לגישת המהימנות, היא בהבטחת אמיתותן של הודאות אשר נמסרות בחקירה משטרתית. בהתאם לגישה הפרשנית האמורה, נקיטת אמצעי חקירה בלתי כשרים בגביית ההודאה, אף כאשר אלו מגיעים לרף חומרה גבוה, אינה שוללת מניה וביה את קבילות ההודאה – אלא שיש לבדוק, בכל מקרה ומקרה, האם היה באמצעי הפסול כדי לשלול בפועל, כעניין של עובדה, את רצונו החופשי של הנאשם במסירת הודאתו (ראו: דבריו של השופט ח' כהן בע"פ 369/78 אבו-מדיג'ם נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 376, 381 (1979) ("הודית הנאשם לחוד, והתעללות חוקריו לחוד"); וראו גם: פסק דינו של הנשיא י' כהן בע"פ 115/82 מועדי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(1) 197, 249 (1984) (להלן: עניין מועדי)).

36. כאמור, תקופת הביניים לא נמשכה זמן רב. באמצע שנות השמונים של המאה הקודמת, הוציא בית משפט זה מלפניו את פסק דינו התקדימי בעניין מועדי אשר הגדיר מחדש את אמות המידה לקבלתן ולפסילתן של הודאות נאשמים בגדרו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות.

בפסק דין זה, החשוב לענייננו-שלנו גם מכמה בחינות נוספות, נקבע כדלקמן:

א. כלל הפסילה הקבוע בסעיף 12(א) חל רק בעקבות הפעלת אמצעים בלתי כשרים – כדוגמת עינויים, אלימות פיזית או מילולית, איומים, השפלה, פיתוי והשאה – כלפי הנאשם בחקירתו, כאשר הפעלת אמצעי פסול כאמור גורמת לנאשם להודות במיוחד לו; וזאת, גם אם אין מקום לפקפק באמיתות ההודאה.

ב. על דרך הכלל, אי-חוקיותם של אמצעי החקירה, כשלעצמה, לא תפסול את ההודאה מלשמש ראיה קבילה; אלא שיש לבחון, בכל מקרה לגופו, האם היה

באמצעי החקירה הפסול שננקט על ידי החוקרים כדי לפגום באופן ממשי בחופש הבחירה של הנחקר במסירת ההודאה. בהתאם לכך, כאשר ראיות התביעה שוללות מעבר לספק סביר את קיומו של קשר סיבתי בין נקיטת האמצעי הפסול על ידי חוקרי הנאשם לבין מסירת הודאתו, ההודאה לא תיפסל ותשמר ראייה קבילה. כלל זה נועד לפעול, בין היתר, במקרים בהם הנאשם מוסר סדרה של הודאות במועדי חקירה שונים, כאשר חלק מההודאות הללו נמסרות על ידו אחרי מפגשו עם סניגורו (ראו: עניין מועדי, בפסקה 46 לפסק דינו של השופט א' גולדברג, וכן בפסקה 11 לפסק דינו של הנשיא י' כהן; ע"פ 5203/98 חסון נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) 274, 283 (2002); רע"פ 3268/02 קוחלי נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(5) 761, 792 (2005)).

ג. כאשר הודאת הנחקר נמסרת בעקבות אמצעי חקירה ברוטליים, קיצוניים ובלתי אנושיים, אשר מגיעים כדי פגיעה בצלם דמות האדם שלו, קמה חזקה חלוטה בדבר היות ההודאה פועל יוצא של כפייה, ולא של רצון חופשי (ראו: עניין מועדי, בפסקאות 41, 46 ו-48 לפסק דינו של השופט א' גולדברג).

37. במילים אחרות: לכל חשוד בחקירתו על ידי המשטרה עומדת הזכות המוחלטת נגד פגיעה בחופש הרצון שלו בהחלטה אם להודות בכיצוע העבירה המיוחסת לו ואם לאו. הודאה שהחשוד מוסר בשל פגיעה בחופש הרצון כאמור, אשר נעשתה על ידי חוקריו, תהא פסולה מלשמש ראייה לחובתו – בין אם יש מקום לפקפק באמיתותה ובין אם לאו. לפי גישה זו, עניינו של כלל הפסילה שבסעיף 12(א) הוא תיקון הפגיעה בחופש הרצון של הנחקר – תיקון אשר נעשה על ידי פסילת הודאתו. בהתאם לכך, אקרא לגישה זו בשם "תיקון הפגיעה בחופש הרצון".

38. תיקון הפגיעה בחופש הרצון מספק לנאשמים סעד מצומצם יותר מזה שהוענק להם על פי גישת התיקון וההרתעה של הנשיא לנדוי. היקף התפרשותו של כלל הפסילה הקטגורית, אשר הועמד בגדרה של גישת התיקון וההרתעה, צומצם למקרי קצה של פגיעה בצלם האנוש – מקרים שבהם אין מקום לדבר על "חופש הרצון". באשר לכל יתר המקרים, נקבע כי ניתוק הקשר הסיבתי בין האמצעים הפסולים, אשר הופעלו כלפי הנאשם, לבין מסירת הודאתו מכשיר את ההודאה כראייה קבילה (ראו שוב: עניין מועדי, בפסקה 46 לפסק דינו של השופט גולדברג, וכן בפסקה 11 לפסק דינו של הנשיא כהן). הלכת מועדי שינתה אפוא את הדין בקבעה כי עניינו של כלל הפסילה שבסעיף 12(א) הוא תיקון הפגיעה בחופש הרצון של הנאשם – זאת, להבדיל מהרתעת חוקרי המשטרה,

כגישתו של הנשיא לנדוי, ומהבטחת מהימנות ההודאה על פי גישת המהימנות הישנה. לפי הלכה זו, הבטחת מהימנותה של הודאת נאשם אשר עברה את מסנת הקבילות שנקבעה כאמור צריכה להיעשות על ידי בית המשפט במסגרת קביעת משקלה כחלק ממכלול הראיות.

39. גישת תיקון הפגיעה בחופש הרצון היא הגישה ששולטת היום בפסיקתנו (ראו, בין היתר: ע"פ 10477/09 מובארק נ' מדינת ישראל, פסקה 38 (10.4.2013) (להלן: עניין מובארק); הלכת יששכרוב, בפסקה 25; ע"פ 4109/15 מירז נ' מדינת ישראל, פסקה 23 (9.7.2017); ע"פ 1292/06 תורק נ' מדינת ישראל, פסקה 37-40 (20.7.2009); ע"פ 645/05 זליגר נ' מדינת ישראל, פסקה 19 (5.12.2006)); ובתי המשפט שלנו מצווים לפסוק אך ורק לפיה. בהקשר זה, חשוב לשוב ולהדגיש כי באין פגיעה מצד החוקרים בחופש הרצון של הנחקר, הודאת הנחקר תהא קבילה כראיה (להלן: העיקרון "אין פגיעה – אין פטילה") – זאת, גם כאשר בשל מצבו הנפשי או השכלי, כדוגמת המצב של מחלת נפש או של עיכוב התפתחותי, קשה עד מאד לתאר את הנחקר כבעל "רצון חופשי"; ובלבד שהחקירה, כל אימת שלא היה בה דחיפות מיוחדת, נערכה על ידי חוקר מיוחד אשר נתמנה לפי סעיף 6 לחוק הליכי חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005 (ראו: סעיפים 3(ב) ו-4(א) לחוק הנ"ל, וכן את סעיף 15 לאותו חוק לפיו "הודה אדם עם מוגבלות שכלית בעבירה במהלך חקירה שלא על ידי חוקר מיוחד, על התביעה להוכיח מעל לכל ספק סביר שההודאה היתה חופשית ומרצון, אף אם לא העלה הנאשם טענה בענין זה"; כמו כן ראו: ע"פ 774/78 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד לג(3) 228 (1979); ע"פ 5614/92 מדינת ישראל נ' מטיקה, פ"ד מט(2) 669 (1995)).

40. העיקרון "אין פגיעה – אין פטילה" עובר כחוט השני בכל אחת מהגישות שפסיקתנו אימצה ביחס לקבילות הודאות נאשמים בגדרו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות. מכוחו של עיקרון זה נקבעה הלכה חשובה – המכרעת בענייננו-שלנו – לפיה חקירה ארוכה ואינטנסיבית, ואפילו אגרסיבית, של חשוד בפלילים היא מעשה מותר (ראו: ע"פ 2370/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (9.12.2021)); הלכה שפירטה וציינה כי לחוקרים מותר להטעות את הנחקר ולהערים עליו באמצעות תחבולה או "תרגיל חקירתי", שכן "בתחבולות תעשה לך חקירה" (ראו: ע"פ 9613/04 בן סימון נ' מדינת ישראל, פסקה ל' (4.9.2006)); הלכה שהבהירה כי מותר לשתף את הנחקר אודות מהלכי חקירה לגיטימיים בהם ינקטו החוקרים בהיעדר שיתוף פעולה מצדו, שכן דבר זה, כשלעצמו, אינו עולה כדי איום (ראו: עניין מובארק, בפסקאות 51-53); והלכה קודמת, אשר הדגישה כי חקירתו של אדם אשר נחשד בביצוע עבירות פליליות חמורות "אינה

משא ומתן בין שני סוחרים שלווים והגונים המנהלים את עסקם על בסיס אמון הדדי" (ראו: ע"פ 216/74 כהן נ' מדינת ישראל, פ"ד כט(1) 340, 351 (1974)) – אף היא התחזקה באופן שלא ניתן עוד לחלוק עליה. בהקשר זה, ראו דברי השופט י' אלרון בעניין בן אוליאל, בפסקאות 33-36, 48, ו-51, אשר מבהירים את החלת העיקרון "אין פגיעה – אין פסילה" כבסיס לקבילותן של הודאות עוקבות שהנאשם מוסר בהמשך להודאה שנגבתה ממנו שלא מרצון חופשי.

קבילות הודאות במסגרתו של כלל הפסילה החוקתי

41. כלל הפסילה החוקתי אשר נקבע בהלכת יששכרוב בא להוסיף על האמור בסעיף 12(א) לפקודת הראיות (ראו: עניין מובארק, בפסקה 38 והאסמכתאות שם). כלל זה הוסיף עילה חוקתית לפסילתן של הודאות חשודים ונאשמים. כפי שהובהר על ידי המשנה לנשיא מ' נאור, "מדובר בעילת פסילה שבשיקול דעת בית המשפט, אשר תופעל כאשר מגיע בית המשפט למסקנה שההודאה נגבתה שלא כדין וקבלתה במשפט תיצור פגיעה מהותית בזכותו של הנאשם להליך פלילי הוגן החורגת מגדריה של פסקת ההגבלה. התנאים לתחולת דוקטרינת הפסילה החוקתית הם שהראיה הושגה שלא כדין (באמצעי חקירה המנוגדים להוראה הקבועה בחקיקה או בנוהלים מחייבים, באמצעי חקירה בלתי הוגנים או באמצעי חקירה הפוגעים שלא כדין בזכות-יסוד מוגנת) – ושקבלתה במשפט תפגע משמעותית בזכותו של הנאשם להליך הוגן שלא על-פי גדריה של פסקת ההגבלה. קווים מנחים להפעלת שיקול הדעת לפי דוקטרינת הפסילה הפסיקתית הם, בין השאר אופייה וחומרתה של אי החוקיות שהיתה כרוכה בהשגת הראיה, מידת ההשפעה של אמצעי החקירה על הראיה שהושגה ובחינת הנזק מול התועלת החברתיים הכרוכים בפסילת הראיה." (ראו: עניין מובארק, בפסקה 39; הפניות הוסרו – א.ש.; וראו גם: ע"פ 6932/17 מדינת ישראל נ' יוסף, פסקה 25 (11.10.2018); ע"פ 4988/08 פרחי נ' מדינת ישראל, פ"ד סה(1) 626 (2011) (להלן: עניין פרחי); ע"פ 2868/13 חייבטוב נ' מדינת ישראל (2.8.2018) (להלן: עניין חייבטוב)).

42. במסגרת זו, נקבע כי "תרגיל חקירה" בדמות השימוש במדובר עלול לפסול את הודאתו של הנחקר כאשר הוא נעשה במסגרת מעצר ובאופן ששולל מהנחקר את זכותו להיוועץ בעורך דין (ראו: סעיף 34(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים)) – שכן, שלילתה של זכות ההיוועצות עם סניגור מגיעה כדי הפרת זכותו החוקתית של הנחקר להליך הוגן (ראו: עניין חייבטוב, בפסקאות 90, 104; ע"פ 1301/06 אלזם נ' מדינת ישראל, פ"ד סג(2) 177, 202 (2009) (להלן: עניין אלזם); ע"פ 9956/05 שי נ' מדינת ישראל, פ"ד סג(2) 742, 763 (2009);

וכן ע"פ 3239/14 חמאיסה נ' מדינת ישראל, פסקה 44 (8.11.2016)). בהקשר זה, חשוב להדגיש את שמירתו של העיקרון היסודי "אין פגיעה – אין פסילה". שימוש במדובר במסגרתו של מעצר חוקי של חשוד, שאינו מגיע כדי שלילת זכות ההיוועצות כאמור, הוא "תרגיל חקירה" כשר למהדרין. בנסיבות כאלה, כפי שלימדנו הנשיא מ' שמגר, חשוד שמדבר באופן חופשי עם מי שנחזה להיות חברו לתא המעצר ופותח בפני אותו "חבר" את סגור ליבו, עושה זאת על סיכונו שלו והודאתו תהא קבילה כראיה (ראו: ע"פ 533/82 זכאי נ' מדינת ישראל, פ"ד לח(3) 57, 69-71 (1984)). באין פגיעה באחת מזכויות היסוד של חשוד או של נאשם, לכלל הפסילה החוקתי לא תהא תחולה.

43. לפני כחודש ימים, כלל הפסילה החוקתי הועתק אל תוך סעיף 56א לפקודת הראיות אשר קובע לאמור:

(א) בית המשפט הדן במשפט פלילי רשאי שלא לקבל ראיה שהושגה שלא כדין, ובכלל זה הודעת נאשם או עד, חפץ או כל ראיה אחרת, אם שוכנע שקבלתה במשפט תפגע באופן מהותי בזכות להליך הוגן, בשים לב לאופייה ולחומרתה של הפרה, למידת ההשפעה של הפרה על הראיה שהושגה ולעניין הציבורי שבקבלת הראיה או באי-קבלתה; בסעיף קטן זה, "הפרה" – השגת ראיה שלא כדין.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לפגוע בכללים לפסילת ראיות הקבועים בהוראות חיקוק אחרות.

44. סעיף זה נחקק אחרי נתינתו של פסק הדין מושא הערעור, ועל כן לא אעשה בו שימוש. אציין בקצרה שהאמור בסעיף זה עשוי לעורר מחדש את המחלוקת בשאלה "האם חומרת העבירה בה הואשם הנאשם והאפשרות שהלה יזוכה בעקבות פסילתה של ראיה מפלילה שהושגה בדרכים בלתי כשרות צריך שתילקחנה בחשבון כשיקול אשר תומך בקבלת הראיות?". כידוע, הנשיאה ד' ביניש ענתה לשאלה זו בחיוב (ראו: הלכת יששכרוב, בפסקאות 72-73; ע"פ 10141/09 בן חיים נ' מדינת ישראל, פ"ד סה(3) 305, 355 (2012) (להלן: עניין בן חיים)), ואילו השופטים א' לוי וי' דנציגר, ואחריהם השופט נ' הנדל, השיבו עליה בשלילה (ראו: עניין בן חיים, בעמ' 360-378; עניין פרחי, בעמ' 33-32; דנ"פ 5852/10 מדינת ישראל נ' שמש, פ"ד סה(2) 377, פסקאות 8-9 לפסק דינו של השופט י' דנציגר (2012); וכן ע"פ 4946/20 אינעלם נ' מדינת ישראל, פסקה 4 לפסק דינו של המשנה לנשיאה נ' הנדל (6.6.2022)). כעת, בא המחוקק ומחזיר שאלה זו אל שולחננו בקבעו בסעיף 56א(א) לפקודת הראיות כי על בית המשפט לקחת בחשבון, בין השאר, את "[ה]עניין הציבורי שבקבלת הראיה או באי-קבלתה". כפי שיובהר להלן,

שאלה זו אינה מתעוררת במקרה הנוכחי, אלא כעניין תאורטי שאין לו השלכות מעשיות על הכרעתנו בערעור; ועל כן לא אדון בה.

45. בהקשרו של כלל הפסילה החוקתי, מן הראוי הוא שנחזור ונדגיש כי כלל זה צריך להיות מופעל אך ורק כתגובה להפרתה של אחת מזכויותיו הבסיסיות של נאשם אשר הפרתה, וכן השגת ראייה מפלילה אשר באה בעקבותיה, עולות כדי פגיעה בליבת ההליך ההוגן (ראו: הלכת יששכרוב, פסקאות 65-67). הווה אומר: לא כל הפרת זכות אשר נתונה לחשוד או לנאשם, לא כל סטייה מהשורה, ולא כל טעות מצדם של חוקרי משטרה ובעלי תפקידים אחרים האמונים על אכיפת הדין הפלילי תביא לפסילתה של ראייה אשר הושגה בעקבות אותה הפרה, סטייה או טעות. אם נאמר אחרת, נמצא את עצמנו הופכים את הנאשם למאשים ואת רשויות האכיפה לנאשמות, ועל ידי כך יוצרים הרתעת-יתר בעבור כל אותן הרשויות ואנשיהן, משתקים את פועלם של כל אלה, ומחלישים את הלחימה שחברתנו מנהלת נגד הפשיעה הגואה (השוו: דנ"פ 5387/20 רותם נ' מדינת ישראל, פסקה 11 לפסק דיני והאסמכתאות שם (15.12.2021); וכן ראו: עניין בן אוליאל, בפסקאות 52-54).

מן הכלל אל הפרט

קבילות הודאת המשיב

46. כפי שכבר צויין על ידי, ביום 16.9.2019, אחרי היוועצות עם סניגורו, חזר בו המשיב מההודאה שמסר לחוקריו ביום 12.6.2019 תוך שהוא נותן הסבר לחזרתו מההודאה. הסבר זה כבר צוטט על ידי, אך בשל חשיבותו להכרעתנו בערעור דנן, כראיה אותנטית שמתארת את אשר אירע בזמן-אמת באופן ברור וחד-משמעי, אצטטו שוב באופן מלא:

"אני מכחיש את הכל וכל מה שאמרתי בחקירה הקודמת זה בגלל שאתם תשחררו את אחותי מפה ואני בדואי והבחורה אצלנו זה כבוד ואבא שלי חולה לב ודאגתי לו אם הוא לקח את הכדורים שלו" (ראו: הודעת המשיב מיום 16.9.2019 (להלן: ת/5), בעמ' 2).

47. הווה אומר: המשיב מעיד על עצמו – ובעניין זה, אין מי שייעשה זאת טוב ממנו – כמי שהודה במיוחס לו כדי למנוע פגיעה בכבודם ובחירותם של אביו ושל אחותו אשר תיגרם בעקבות זימונם לחקירת משטרה והאפשרות שיעוכבו או יעצרו. לדברי המשיב, זו

היתה הסיבה לחזרתו מההודאה שמסר קודם לכן, ואין באמתחתו – לפי הגרסה האוטנטית שמסר בזמן-אמת – שום סיבה אחרת. ברי הוא, כי בדבריו אלו הצביע המשיב על הסיבה האחת והיחידה למסירת הודאתו וכי הסבר זה התייחס גם לחילופי הדברים הבלתי מתועדים בין המשיב לבין חוקריו, שלטענת המשיב התרחשו עובר למסירת ההודאה במהלך ההפסקה בחקירתו.

48. בנקודה זו, עלינו לחזור גם על כך שהצורך לחקור את אביו ואת אחותו של המשיב נבע מאלו:

א. החוקרים מצאו כי ממכשיר הטלפון הרשום על שם אביו של המשיב, אשר לטענת המשיב מוחזק על ידי אחותו, נוהלו שיחות חשודות עם בני משפחתם של אסירי הכלא בו עבד המשיב.

ב. בראשית חקירתו, המשיב עמד על כך שלא עשה שימוש במכשיר טלפון זה או אחר ולא ניהל באמצעותם את שיחות הטלפון החשודות עם האסירים או עם בני משפחתם.

ג. החוקרים לא האמינו למשיב, שכן התרחיש שבו אחותו בת ה-17 ואביו, איש מכובד ומבוגר, מנהלים מגעים אישיים או מגעים בעלי אופי פלילי עם אסירים או משפחותיהם לא נראה סביר כלל וכלל. האפשרות שקיימת היכרות בין אביו ואחותו של המשיב לבין אותם האסירים וקרוביהם נראתה לחוקרים – ונראית גם לי – תמוהה כשלעצמה. חוקרי המשיב העמידוהו אפוא על אי-סבירותו של תרחיש זה.

ד. אין תמה אפוא מדוע החוקרים הטיחו במשיב, מספר פעמים, כי הוא זה שמסבך את אביו ואת אחותו בקשרים חשודים עם עבריינים שהשניים כלל לא קיימו.

49. בנסיבות אלה, עלינו לומר בפה-מלא כי אמירות החוקרים באזני המשיב על שיהא עליהם לחקור את אביו ואת אחותו – מחזיקי הטלפונים החשודים – לא נפגמו בשום פגם. אמירות אלה הצביעו על צורך חקירתי ברור ולגיטימי לחלוטין, אשר עלה מגרסת החפות המפוקפקת, עד-כדי-דמיונית, שהעלה המשיב, ולא היו בגדר איום, פיתוי או השאה (ראו והשוו: עניין מובארק, בפסקאות 51-53; עניין מועדי, בפסקאות 49-50). בית משפט קמא קבע בהקשר זה כי הודאת המשיב נמסרה על ידו "לא ... באופן חופשי

ומרצון, אלא תחת החשש הכבד והאימה מהתוצאות הקשות לכבודו, לכבוד אחרות, לכבוד משפחתו, ולגופו שלו, אשר יכול ויתרחשו, אם יבחר שלא להמשיך באותה עמדה וגרסה בחלק הראשון של החקירה, בה הוא הכחיש מכל וכל כל טענה שהועלתה כנגדו" (ראו: בפסקה 19 לפסק הדין קמא). קביעה זו מתארת נכונה את מצבו הנפשי של המשיב עובר למסירת ההודאה – מצב שחוקרי המשיב הביאוהו אליו בחקירתו. ברם, חוקרי המשיב לא הפרו שום זכות מזכויותיו ולא עברו על שום איסור – מקצועי, משמעותי או פלילי – בהעמידם את המשיב על כך שגרסת החפות שלו נראית בעיניהם שקרית וכי היא מסבכת את בני משפחתו. בנסיבות כאלה, אין לדבר על פגיעה בחופש הרצון של הנחקר במובנו של סעיף 12(א) לפקודת הראיות, ועל כן הודאת המשיב היא ראייה קבילה לכל דבר. באשר ללחציו הנפשיים של המשיב – אלה משליכים אך ורק על משקל הודאתו ולא על קבילותה; ובמשקל ההודאה – הן בהיבט הפנימי והן בהיבט החיצוני של מכלול הראיות ודבר-מה נוסף – אדון בהמשך.

50. באין פגיעה – אין פסילה: אחרי שידענו כי אמירות החוקרים, שלדברי המשיב הניעוהו להודות במיוחס לו, היו מותרות להם, על-כורחנו מגיעים אנו למסקנה חד-משמעית שהודאתו אינה יכולה להיפסל מכוח האמור בסעיף 12(א) לפקודת הראיות.

51. הנני עובר אפוא לדון בקביעתו של בית משפט קמא כי החוקרים איימו על המשיב בהצפת דיווחי הסגל שלו בקרב אסירי הכלא (להלן: איומי ההצפה).

52. בצאתי מן ההנחה כי החוקרים אכן אמרו דברים ברוח זו למשיב וכי מדובר בהתנהלות לא תקינה, ואפילו פסולה, של אנשי מרות בעמדם מול נחקרם – אחרי שידענו, מפיו של המשיב עצמו בזמן-אמת, כי מה שגרם לו להודות במיוחס לו הוא החשש מפני זימונם של אביו ושל אחותו לחקירה, הא ותו לא, ידענו גם כי לא מתקיים קשר סיבתי בין הודאתו זו לבין איומי ההצפה. בהיעדרו של קשר סיבתי כאמור, כלל הפסילה החוקתית לא חל (ראו: הלכת יששכרוב, בפסקאות 64, 71; עניין מובארק, בפסקה 73; עניין אלזם, בפסקאות 3, 5, 7-8 לפסק דינה של השופטת א' חיות). גם מהיבט זה, ברי הוא אפוא כי הודאת המשיב הינה קבילה כראיה, בניגוד לקביעתו של בית משפט קמא.

53. מעבר לנדרש, אוסיף כי איומי ההצפה הושמעו באזני המשיב בשיחה לא פורמלית עם חוקריו בה נאמר לו כי "הדברים צפים". סבורני כי איומים אלה – פסולים ככל שיהיו – לא פגעו בשום זכות יסוד אשר נתונה למשיב, והשמעתם באוזניו ממילא אינה עולה כדי פגיעה משמעותית בהליך הוגן (ראו: הלכת יששכרוב, בפסקאות 63-66;

עניין מובאדק, בפסקה 39). בהקשר זה, חשוב שנזכור כי הנוהל של דיווחי סגל בכלל היה ידוע ככזה הן לצוות הסוהרים והן לאוכלוסיית האסירים, וכי המשיב היה ידוע כאחד הסוהרים האחראיים לדיווחים כאמור. בנסיבות אלה, העננה של נקמה אפשרית מצדו של אסיר זה או אחר ריחפה על פני ראשיהם של כלל הסוהרים שתפקידיהם היו דומים או זהים לאלו של המשיב. האמירה כי "הדברים צפים" היתה אמנם אמירה מיותרת, אשר לא היתה צריכה להיאמר, אולם היא לא הוסיפה שום תוספת איום אשר יכול היה לגרום למשיב למסור, שלא מרצונו, את הודאתו. לא בכדי אפוא אמר המשיב בזמן-אמת כי החליט להודות במיוחס לו כדי להגן על אביו ועל אחותו מפני זימונם לחקירה ומעצרים האפשרי – ולא מסיבה אחרת.

54. בנסיבות אלה, לכלל הפסילה החוקתי אין תחולה.

55. אחרי שהגענו עד הלום, לא נותר לי אלא לדרון במשקל הודאתו של המשיב ובדבר-מה נוסף להודאה זו.

משקלה הפנימי של הודאת המשיב

56. קראתי את הודאת המשיב מיום 12.9.2019 וגם צפיתי בחלקיו העיקריים של הסרטון אשר מתעד את מסירתה ואת החקירה שקדמה לכך. כאמור, בחלקה הראשון של החקירה המשיב הכחיש את כל המיוחס לו כאשר הוא נראה יושב על כיסא, רגוע, נינוח, בטוח בעצמו, משלב ידיים, ודוחה אחת ואחת את הטחות האשמה שבאו מפיהם של חוקריו. החוקרים אמרו למשיב כי עליו להתבייש בכך שהוא מסבך את אביו ואת אחותו בקשרים עם עבריינים, ואף פוגע בכבודם, בטענתו כי הוא לא האדם אשר ניהל את השיחות החשודות עם העבריינים באמצעות מכשירי הטלפון של השניים. בתוך כך, החוקרים גם החליפו דברים בינם לבין עצמם ובהם הדגישו עד כמה גרסתו של המשיב נראית בעיניהם מגוחכת ובלתי אמינה. בשלב מסוים, אחד החוקרים הרים את קולו עד כדי צעקה שהופנתה אל המשיב ושהעמידה אותו על היותו חסר כבוד וחסר בושה. לאור אמות המידה באשר למותר והאסור בחקירות חשודים, אשר סוכמו על ידי לעיל, כל מה שנאמר על ידי החוקרים היה בגדר מהלך חקירה לגיטימי לחלוטין.

57. כפי שמתועד בסרטון, בסיומו של שלב החקירה הראשון המשיב ביקש לצאת להפסקת עישון כדי לחשוב על הדברים, והדבר הותר לו. אחרי חזרת המשיב לחדר החקירות, הוא שאל את חוקריו האם אביו ואחותו לא ייעצרו ולא ייחקרו אחרי שיספר

להם את האמת לאמיתה. בתשובה לכך, ענה אחד החוקרים למשיב כי כך אכן יקרה אם גרסתו תייתר את הצורך החקירתי בעדותם של שני אלה. בנקודה זו, החל המשיב במסירת הודאה מלאת פרטים אשר תואמת את המיוחס לו בכתב האישום. המשיב סיפר לחוקריו כיצד הבריה מכשירי טלפון סלולריים, כרטיסי SIM וסמים לאסירים הכלואים בבית הסוהר תמורת בצע כסף. מדובר בסיפור-מעשה רווי פרטים שתחילתו בגיוס המשיב לעבודה כסוהר בבית הסוהר וסופו במעשי עבירה שביצע. המשיב מסר הודאה מפורטת כאמור מבלי שהופעל עליו לחץ כלשהו שנראה לעין, כאשר הוא לא נראה רגוע ונינוח כמו קודם.

58. לאור תוכן ההודאה ונסיבות מסירתה, משקלה הפנימי של הודאה זו מגיע כדי שכנוע מלא באמיתותה.

משקלה החיצוני של הודאה המשיב: דבר-מה נוסף

59. הלכה היא עמנו משכבר הימים כי לא ניתן להרשיע נאשם בהתבסס על הודאה במיוחס לו, שהלה מסר מחוץ לכותלי בית המשפט, כראיה יחידה – זאת, אף כאשר האמור באותה הודאה נראה לבית המשפט אמין ונכון מעבר לכל ספק סביר (ראו: ע"פ 556/80 עלי נ' מדינת ישראל, פ"ד לז(3) 169, 185, פסקה 3 לפסק דינו של השופט מ' אלון והאסמכתאות שם (1983) (להלן: עניין עלי). הדין דורש כי להודאה כאמור תימצא תמיכה ראייתית בדמותו של דבר-מה נוסף (ראו: עניין עלי, שם). זאת, מאחר שקביעתו של בית משפט, מעבר לספק סביר, כי הודאה שמסר הנאשם מחוץ לכותלי נמסרה מתוך רצון טוב וחופשי מפיגה אך ורק את החשש לכך שמסירת ההודאה נובעת מלחצים חיצוניים בלתי כשרים שחוקרי הנאשם הפעילו כלפיו, ואינה מפיגה חשש מסוג אחר: החשש שמא הנאשם מסר את ההודאה מתוך לחצים פנימיים או מתוך שיקולים אסטרטגיים כאלה או אחרים, למרות שבהודאה אין אמת (ראו: עניין עלי, שם). במילים אחרות: הדרישה לדבר-מה נוסף נועדה להבטיח ביטחון בהרשעת הנאשם על ידי הסרת הספק שמא הלה החליט לבצע "התאבדות משפטית" ולייחס לעצמו עבירה לא לו (ראו: עניין עלי, שם).

60. מטעם זה, דבר-מה נוסף צריך, ככלל, להימצא בראיה חיצונית למוצא פיו של הנאשם (ראו: עניין עלי, פסקאות 5-6; וכן עניין בן אוליאל, בפסקה 70). לפיכך, שתיקת הנאשם במשפטו, אשר ברגיל יכולה לספק "סיוע" לראיות התביעה מתוקף האמור בסעיף 162 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 – כל אימת שסיוע דרוש על

פי הדין – לא תספק, ככלל, דבר-מה נוסף להודאתו; האפשרות ששתיקת הנאשם במשפטו תשמש דבר-מה נוסף אשר מאמת את הודאתו שמורה למקרים חריגים בלבד (ראו והשוו: עניין עלי, שם; עניין מועדי, בפסקה 62). מקל וחומר, הוא הדין לגבי שתיקת הנאשם בחקירתו במשטרה, אשר ברגיל יכולה לספק חיזוק לראיות התביעה (ראו: סעיף 28(א) סיפא לחוק המעצרים; ע"פ 2996/09 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה קמא (11.5.2011); ע"פ 2098/08 פרעוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7(ו) (28.12.2011)).

61. בהיבט אחר, הדרישה לדבר-מה נוסף הינה פחותה מדרישת הסיוע. תמיכה ראייתית להודאת הנאשם יכולה לעלות כדי דבר-מה נוסף מבלי להימצא בנקודה מהותית ביריעת המחלוקת שבין גרסת התביעה לגרסת הנאשם. בכגון דא, די באימות מהותי כלשהו להודאת הנאשם – זאת, בפרט אם מדובר באימות חיצוני אשר לא בא מדברי הנאשם עצמו או משתיקתו בחקירה או במשפט (ראו: ע"פ 290/59 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד יד 1489, 1499 (1960); וכן הרנון, בעמ' 282-286). למשל: ראייה לכך שלנאשם היה מניע לבצע את העבירה בה הודה תספק, ברגיל, את הדרישה לדבר-מה נוסף (ראו: ע"פ 531/88 דדעי נ' מדינת ישראל, פ"ד מד(4) 559, 570 והאסמכתאות שם (1990)); וכך הוא גם לגבי ראייה הקושרת את הנאשם לחלק מהותי כלשהו ממסכת העובדות אשר מרכיבות את מעשה העבירה (ראו: ע"פ 3873/08 אטיאס נ' מדינת ישראל, פסקאות 113-115 (6.9.2010)), וכן ראייה אשר מראה כי לנאשם היתה הזדמנות לבצע את אותה עבירה או שהיו בידו אמצעים לביצועה (ראו: ע"פ 1301/92 מדינת ישראל נ' שוורץ, פ"ד נ(5) 749, 762 (1997); ע"פ 3/49 אנדלרסקי נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד ב 589, 593 (1949)).

62. במקרה שלפנינו, דבר-מה נוסף נמצא בכל אחת מהראיות הבאות ובצירופן זאת אל זאת:

א. מחקרי תקשורת (ת/41), אשר מוכיחים את קיומן של שיחות טלפון שנוהלו עם האסיר אמיר (באמצעות כרטיס ה-SIM שנתפס בתאו) ועם בני משפחותיהם של אסירים נוספים ממכשירי הטלפון הסלולריים אשר שייכים למשיב, לאביו ולאחותו. ראייה זו מוכיחה את הקשר בין המשחד והמשוחד ובדרך זו מאמתת את הודאת המשיב (ראו גם: ת/43 (הודעת אחותו של המשיב המאשרת כי מספר הטלפון המופיע במחקרי התקשורת נמצא בבעלותה, אך מכחישה כי שוחחה עם קרוביהם של האסירים); וכן ת/51 (תדפיס בעלות של מספר הטלפון המופיע במחקרי התקשורת, אשר משייכו לאביו של המשיב)).

ב. דו"ח פירוט עסקאות במזומן מבנק הדואר, אשר מתעד שתי העברות כספים בסכום כולל של 5,000 ש"ח לחשבוננו של יאסין, קרוב משפחתו של המשיב, אשר נעשו על ידי מחמוד, בן דודו של האסיר קייס (ת/40). ראייה זו מוכיחה את השיטה בה הועברו הכספים, שמטרתה מניעת חשדות כלפי המשיב. זאת, מאחר שאין שום הסבר הגיוני אחר ליחסים הכספיים בין המעביר לנעבר. ראייה זו קושרת אפוא את המשיב – או, למצער, נוטה לקשרו – לקבלת השוחד (ראו גם: ת/42 – תיעוד שיחות טלפון אשר מעיד על קשריו של האסיר קייס עם בן דודו, מחמוד; וכן ת/37 – נתוני פריקה מהטלפון הנייד של המשיב אשר מעידים על קשר שהתקיים בינו לבין קרובו, יאסין, אליו העביר מחמוד את הסך האמור של 5,000 ש"ח).

ג. הודעה מיום 19.9.2019 אשר נמסרה למשטרה על ידי חברו של המשיב, ליט אבו מועמר (ת/44). בהודעה זו, סיפר אבו מועמר לחוקרים כי המשיב ביקש ממנו לארגן עבורו שיחות ועידה בטלפון שלו – של אבו מועמר – והסביר זאת בכך שאסור לו לדבר עם האנשים אליהם ביקש מאבו מועמר להתקשר. ראייה זו קושרת את המשיב לשיחות טלפון חשודות עם אסירים, אשר בוצעו ביוזמתו.

63. כל הראיות האלה התקבלו בהסכמה וללא התנגדות. בית משפט קמא טעה אפוא בקבעו כי דבר-מה נוסף, שכאמור דרוש להרשעת המשיב על יסוד הודאתו, איננו בנמצא. הראיות שהביאה המדינה לתמיכה בטענותיה נגד המשיב מספקות את הדרישה לדבר-מה נוסף.

64. בית משפט קמא ניתח את עדותו של חמזה, מוכר כרטיסי ה-SIM והטלפונים, ולא מצא בה דבר-מה נוסף בשל הסתירות שנתגלו בה. אולם, אנו פטורים מלהידרש לנושא זה אחרי שנוכחנו לדעת כי ראיות אחרות – אלה שפירטתי זה עתה – מספקות את התמיכה הנדרשת להודאת המשיב כאשר כל אחת ואחת מהן מגיעה כדי דבר-מה נוסף. אוסיף ואציין כי העובדה שהמדינה לא הוכיחה את מועד הכנסתם של כרטיסי ה-SIM אל תוך בית הסוהר אינה מעלה ואינה מורידה לענייננו של דבר-מה נוסף. אחרי שנוכחנו לדעת כי המשיב מסר לחוקריו, מתוך רצון חופשי, הודאה מפורטת ואמינה, מה שנשאר לנו לברר הוא האם הודאה זו מקבלת תמיכה מהותית כלשהי מראיות חיצוניות – ולשאלה זו, כאמור, לא ניתן להשיב אלא בחיוב. הווה אומר: המדינה סיפקה תמיכה ראייתית להודאת המשיב אשר מגיעה כדי דבר-מה נוסף, ואף למעלה מכך – שכן מדובר בראיות

אובייקטיביות אשר קושרות את המשיב לעסקאות לא כשרות עם אסירי בית הסוהר בו עבד כסוהר.

65. אחרי שידענו זאת, ואחרי שנוכחנו לדעת כי הודאת המשיב מוכיחה את המיחוס לו בכתב האישום ברמה של "דבר דבור על אופניו" – לא נותר לנו אלא לקבוע כי המדינה הוכיחה מעבר לספק סביר כי המשיב ביצע את כל העבירות מושא כתב האישום.

סוף דבר

66. אשר על כן, הנני מציע לחבריי כי נקבל את ערעור המדינה ונרשיע את המשיב בכל העבירות המפורטות בכתב האישום אשר הוגש נגדו בבית משפט קמא. תוצאה זו מחייבת אותנו להחזיר את התיק לבית משפט קמא לקביעת עונשו של המשיב, וכך מציע אני לחבריי לעשות.

ש ו פ ט

השופטת י' אלרון:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופטת ג' כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתן היום, י"ב באלול התשפ"ב (8.9.2022).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט